

WAT IS DUURZAAM HOGER ONDERWIJS NU EIGENLIJK?

EEN VERKENNING VAN “DE DUURZAME UNIVERSITEIT”

UPPSALA
UNIVERSITET

Maarten Deleye

Uppsala University (SE), Department of Education

Maarten.deleye@edu.uu.se

Seminarie klimaateducatie in het
hoger onderwijs

29 November 2023

Duurzaam educatiepunt

HET PLAN VOOR VANDAAG

1. **Inleiding:** waarom deze vraag
2. **Korte vragenlijst**
3. **Methodologie:** Topic-modelling + discoursanalyse
4. **Resultaten:** Drie discourses over de duurzame universiteit
5. **Discussie:** Wat zijn deze discourses?
6. **Terug naar de vragenlijst + open gesprek**
7. **De haalbare utopie**

INLEIDING: WAAROM DEZE VRAAG

ACADEMISCHE LITERATUUR ALS STARTPUNT

Een **merkwaardig snel groeiende literatuur** over duurzaamheid in het hoger onderwijs (Hallinger & Chatpinyakoo, 2019)

Consensus over de universiteit als cruciale actor in een maatschappelijk streven naar duurzame ontwikkeling

- Onvermijdbare verantwoordelijkheid (Gale, Davison, Wood, Williams, & Towle, 2015)
- Moreel verplicht alles in haar macht te doen (McCowan, 2018, p. 286)
- Heeft bijgedragen aan veel duurzaamheidskwesties (Howlett et al., 2016, Orr, 1994)

VEEL VERSCHILLENDE MOTIVERINGEN...

Studenten overtuigen om hun gedrag te veranderen en de **uitstoot van de campussen verlagen** (Rappaport & Creighton, 2007)

Maatschappelijke transitie starten en versnellen (Stephens & Graham, 2010)

De **energiekosten** van de Universiteit verlagen (Horhota, Asman, Stratton & Halfacre, 2014)

Een **institutionele identiteit** opbouwen om zo de beste studenten aan te trekken (Bardaglio & Putman, 2009)

Kennis en menselijk kapitaal ontwikkelen om de complexe uitdagingen als maatschappij te kunnen aangaan (Martin, 2017)

PROBLEEMSTELLING

Verschillende doelen en verwachtingen omtrent engagementen rond duurzaamheid

Verschillende (impliciete) ideeën over wat een duurzame universiteit nu eigenlijk is

Wat we bedoelen met de duurzame universiteit blijft **onduidelijk en vaag**

Literatuur is vaak amper **theoretisch onderbouwd** (Figueiró and Raufflet, 2015; Shephard, Rieckmann, and Barth, 2019)

Geen gepaste woordenschat om over de universiteit te praten (cf. Barnett, 2013)

→ Wat is die duurzame Universiteit nu eigenlijk?

MIJN ONDERZOEK

Onderzocht hoe de duurzame universiteit wordt geconceptualiseerd in het academisch debat

- Identificatie van dominante onderliggende ideeën / discoursen
- Niet om het debat te sluiten, maar precies om het te openen!

KORTE VRAGENLIJST IN MENTIMETER

MIJN ONDERZOEK

DE BREDERE CONTEXT

Doctoraatsonderzoek over de duurzame universiteit:

Hoe kunnen we de duurzame Universiteit begrijpen en hoe komen DHO-praktijken tot stand?

- 1 Relevante kenmerken van het huidige HO systeem (Vlaanderen)
- 2 Conceptualisatie van de duurzame universiteit (Literatuur)
- 3/4 Hoe spelen deze elementen een rol in hoe DHO-praktijken tot stand komen (werkgroep aan een Vlaamse Universiteit)

STUDIE

Centrale onderzoeksvraag:
Hoe wordt de duurzame universiteit geconceptualiseerd in de academische literatuur?

Een combinatie van

- Systematische literatuurstudie
- Discoursanalyse
- Datamining

A topic modelling-assisted discourse analysis of academic literature

- Analyse van “alle” literatuur (4585 academische publicaties)
- Topic modelling als analytische methode
- Poststructurele discoursstheorie als theoretisch kader (Laclau & Mouffe)

TOPIC MODELLING (TM)

Geautomatiseerde methode voor inhoudsanalyse – text mining

“Distant reading” (Wiedemann, 2013)

Inductieve methode

- “Corpus-driven”: Aanwezige patronen in de data vormen het startpunt
- Geen voorafbepaalde trefwoorden of hypothese
- Laat toe om interpretatie uit te stellen en dicht bij de data te blijven

Verlaagt de complexiteit van een corpus door clusters van woorden te zoeken die vaak samen gebruikt worden in teksten: “topics”

TOPIC MODELLING

Topics = groepen van woorden die een hoge probabiliteit hebben om samen voor te komen in teksten. Niet topic als onderwerp (Jaworska & Nanda, 2018, p. 11).

```
231 0,00814 justice environmental environmentalism movement feminist sociology gre
232 0,00318 lpns users car data groups participation wsb people polar young nam ex
233 0,01031 nep scale nature attitudes environmental paradigm items beliefs dunlap
234 0,13169 social economic environmental issues cultural aspects responsibility s
235 0,02276 transition co-creation societal transitions actors experiments social
236 0,10252 population world growth resources pollution problems people global eco
237 0,01303 cycle life lca environmental assessment impacts impact analysis produc
238 0,14334 students student year experience number undergraduate groups group aca
239 0,04152 international countries global world country developing trade national
240 0,16684 support efforts community initiative opportunities work provided succe
241 0,00526 trust acceptance support political fairness policy information people
```


THEORETISCH KADER: DISCOURSE THEORY

(LACLAU & MOUFFE, 1985)

Discours:

- een **specifieke configuratie van verbonden elementen** (woorden, concepten) die hun betekenis verkrijgen door hun verbondenheid met elkaar
 - ➔ **Die verbondenheid wordt in topic modelling gevonden**

METHODOLOGIE

Discourse theory & topic modelling: Goede combinatie (Jacobs & Tschotschel, 2019)

- Topic modelling voorziet de **methodologische gereedschapskist** maar biedt geen theoretisch kader om te interpreteren
- Discourse theory voorziet een **theoretische onderbouw en conceptueel kader** maar biedt geen methode voor empirisch onderzoek

Stel gerust uw vragen over de methodologie na de sessie. Of lees de paper.

RESULTATEN: DRIE DISCOURSEN |

1. DE DUURZAME HOGER ONDERWIJSINSTELLING

De universiteit als een onderwijsinstelling waarin duurzaamheid op een institutionele manier is geïntegreerd

Onderwijs: de primaire focus, maar met een erg specifieke woordenschat: kennisverwerving, vaardigheden, competenties...

Ook in relatie tot een erg **formeel jargon:** programma's, vakken, opleidingen, evaluatie...

Duurzaamheid wordt geïntegreerd via het **curriculum**

1. DE DUURZAME HOGER ONDERWIJSINSTELLING

Organisatiestructuur: instelling bestaande uit faculteiten, opleidingen, vakgroepen, niveaus, projecten, centra...

Management speelt een belangrijke rol en is gelinkt met rankings, duurzaamheidsverklaringen, de SDGs, en onderwijs

Geïntegreerde duurzaamheid: Vereist een strategische planning, moet gemeten en geëvalueerd worden, sterk gelinkt met indicatoren en kwaliteit

→ de aandacht voor duurzaamheid is intern, niet extern.

2. DE GEËNGAGEERDE GEMEENSCHAP

De duurzame universiteit als een geëngageerde en levendige gemeenschap van mensen

Onderwijs is gericht op gedragsverandering, maar ook op transformatie

- Sterk gelinkt met waarden en normen
- Kennis is secundair en geframed als *gewaarwording*

Gemeenschap

- De lokale gemeenschap & de mensen van de universiteit
- Campagnes, bewegingen, initiatieven, activiteiten...

2. DE GEËNGAGEERDE GEMEENSCHAP

Geëngageerd transdisciplinair onderzoek: oplossen van maatschappelijke problemen met aandacht voor de gemeenschap en lokale stakeholders

- Sociaal engagement
- Gericht op maatschappelijke verandering
- Lokaal verankerd

3. THE GREEN-TECH CAMPUS

Greening the campus + university as creator of technological innovations

Onderzoek is gericht op het oplossen van technologische (of technologisch geframede) problemen door middel van innovatie (technofix)

De campus: een fysieke en optimaliseerbare infrastructuur

- Beperken van de ecologische voetafdruk

3. THE GREEN-TECH CAMPUS

Samenwerking buiten de muren van de universiteit

- Even belangrijk als in discours 2, maar met sterke focus op markt en industrie

Onderwijs

- speelt een minimale rol
- studenten als gebruikers van de campus (faciliteiten, mobiliteit etc.)

→ een erg materialistisch begrip van wat een universiteit is

DISCUSSIE |

DEZE DISCOURSEN BEGRIJPEN

3 dominante manieren waarop de duurzame universiteit wordt begrepen in de literatuur

- Distant reading → **Abstract**
- **Geen exhaustief** overzicht
 - Drie dominante discourses, geen zicht op **alternatieve of opkomende discourses**
 - Beperkt tot academische literatuur, maar nauwe verwevenheid met de **praktijk...**
- Geen een-op-een overeenkomst met individuele publicaties

DEZE DISCOURSEN BEGRIJPEN

Elk discours toont een specifiek beeld van wat een duurzame universiteit is, doet, behelst...

Geen consensus over wat een duurzame universiteit is, kan zijn, of zou moeten zijn.

→ dat is geen probleem

→ **belang van concreet te zijn**

DEZE DISCOURSEN GEBRUIKEN

Als **startpunt en voeding voor een debat** over welke duurzame universiteit we willen

- Geen keuzemenu met de enige drie opties
- Manier om concreet te zijn welke universiteit we bedoelen / willen
- **Wekt veel vragen op:**
 - Wat ontbreekt er?
 - Wat zou er niet moeten zijn?
 - Beschrijven de discourses een universiteit of eerder iets anders? (school, ngo, bedrijf?)

VRAGEN?

TERUG NAAR DE VRAGENLIJST

DE DUURZAME UNIVERSITEIT ALS HAALBARE UTOPIE

DE HAALBARE UTOPIE

(THE FEASIBLE UTOPIA, RON BARNETT, 2018)

Interessante manier om over de ideale universiteit te denken:

- Ontwikkelen van een visie op utopische universiteit die werkelijkheid *kan* worden
- In spanningsveld tussen het ideale en het mogelijke
- Moeilijker om in te beelden dan een onhaalbare utopie, maar wel interessanter!

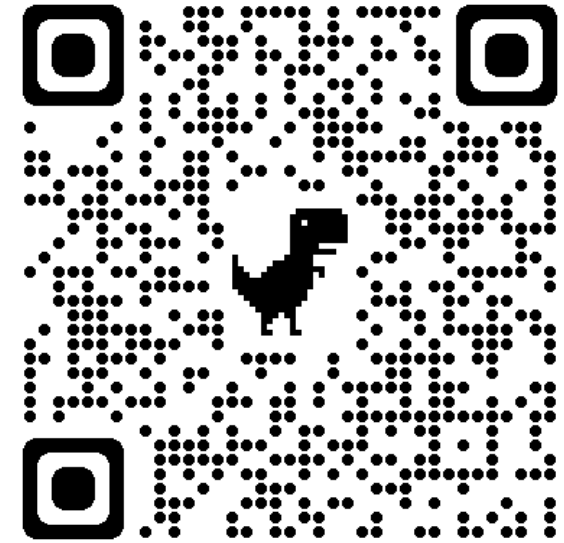
DE DUURZAME UNIVERSITEIT ALS HAALBARE UTOPIE?

Wat is dé ideale, ultieme, utopische duurzame universiteit, die ook haalbaar is?

- Hoe ziet ze eruit?
- Wat doet ze?
- Wat is de plaats van onderwijs binnen wat ze doet?
- Welke maatschappelijke rol vervult ze?
- Wat onderscheidt haar van andere sociale actoren (scholen, bedrijven, NGO's, jongerenverenigingen...)?
- Hoe speelt ze in op de specificiteit van de universiteit?

BEDANKT!
VRAGEN?

Link naar de discoursanalyse
(open access)

UPPSALA
UNIVERSITET

Maarten Deleye (maarten.deleye@edu.uu.se)
PhD student in education
Uppsala University

SOME QUESTIONS FOR DISCUSSION |

Would a similar study of policy documents
give the same or different results?

These are the three dominant discourses in literature. How do these discourses relate to what happens in practice?

How does your own university present itself as sustainable (if so)? Does it coincide with one of these discourses?

**Is there a discourse missing in this overview
that you recognise elsewhere?**

How do these three discourses relate to how practitioners conceive of the sustainable university?

What do you see as pros and cons of the different discourses?

- Sustainable higher education institution
- Engaged community
- green-tech campus

Is there any crucial aspect of what a sustainable university should be about missing in these discourses?

